

Róźiewicz, Jerzy

75-lecie Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 40/1, 206-207

1995

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zach jenieckich na terenie Niemiec w latach 1939–1945, a Jan Draus zaprezentował naukową działalność Stanisława Kościółkowskiego na emigracji.

Trzeci dzień obrad poświęcony został sytuacji powojennej w kraju. Ryszard Terlecki przedstawił polityczne dylematy, przed którymi stawali naukowcy w latach 1944–1946, a Piotr Hübner omówił losy towarzystw naukowych i środowisk akademickich poddanych przymusowej sowietyzacji. Ten ostatni nie zamieścił w publikacji sympozjalnej żadnego tekstu – dokumentacją jego wystąpienia była obszerna książka *Siła przeciw rozumowi (...) Losy Polskiej Akademii Umiejętności w latach 1939–1989*. Kraków 1994, którą otrzymali uczestnicy spotkania. Nawiasem mówiąc, w materiałach sympozjum znalazła się też wydana specjalnie z jego okazji książeczka Bogumiły Jaxa-Kwiatkowskiej *Profesor Ludwik Jaxa-Bykowski (1881–1948), ostatnie lata życia*, poświęcona zadręczonemu przez UB współtwórcy i rektorowi Uniwersytetu Ziemi Zachodnich.

Wystąpienie Piotra Hübnera, zgodnie z oczekiwaniami, okazało się jednym z najbardziej interesujących epizodów sympozjum. Przedstawił „anonimowo”, dokonując zabiegu zastosowanego kiedyś przez Czesława Miłosza w *Umyśle zniewolonym*, cztery wybitne postaci życia naukowego PRL, ukryte pod oznaczeniami *alfa, beta, gamma i delta*.

Dzień ostatni, podobnie jak wystąpienie Krystyny Kersten na inauguracji obrad, wzbudził najwięcej emocji. W dyskusji wypowiadało się wiele osób, poruszano zarówno kwestie o charakterze fundamentalnym, jak i naświetlano marginalne epizody szczegółowe. Jeżeli można w skrótowym przeglądzie wyłowić z owej wymiany zdań jakąś wspólną myśl o znaczeniu ogólniejszym – dotyczy ona chyba tego, że w polskiej konkretnej sytuacji konfrontacja z totalitaryzmem niemieckim, choć ogromnie dramatyczna i często bezpośrednio grożąca jednostkom zagładą, była moralnie, a zwłaszcza psychologicznie łatwiejsza. W paru wypowiedziach stwierdzono wręcz, że w omawianym okresie mieliśmy do czynienia tylko z jednym totalitaryzmem – czyli systemem realizującym cele polityczne środkami społecznymi – sowieckim. Natomiast represyjna działalność hitlerowców miała w stosunku do nas inny „zewnątrzny” charakter – totalitarna *sensu stricto* mogła być tylko w stosunku do Niemców.

Ryszard Terlecki
(Kraków)

75-LECIE UNIWERSYTETU STEFANA BATOREGO W WILNIE

11 października 1994 r. na Zamku Królewskim w Warszawie odbyła się sesja naukowa poświęcona 75-leciu Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Organizatorami sesji było Towarzystwo Przyjaciół Grodna i Wilna oraz Towarzystwo

Miłośników Wilna i Ziemi Wileńskiej. Przy organizacji tej imprezy współpracowała również Fundacja Kultury Polskiej. Konsultantami naukowymi sesji byli prof. dr Irena Stasiewicz-Jasiukowa, prof. dr Aleksander Gieysztor i prof. dr Piotr Łossowski, przewodniczącym zaś zespołu organizacyjnego redaktor Leon Janowicz.

Na sesji wygłoszono dziewięć następujących referatów: ks. prof. dr Ludwik Piechnik S.J. z Uniwersytetu Jagiellońskiego, *Academia Universitatis Societatis Jesu*; prof. dr Irena Sławińska z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, *Uniwersytet Stefana Batorego wszechnicą europejską*; prof. dr Piotr Łossowski z Instytutu Historii PAN, *Odrodzenie wszechnicy wileńskiej jako Uniwersytetu Batorowego i jego likwidacja w 1939*; doc. dr Sigitas Igelevičius z Uniwersytetu Wileńskiego, *Pierwsza próba wskrzeszenia uniwersytetu wileńskiego w roku 1918*; prof. dr Sławomir Kalembka z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, *Uniwersytet Mikołaja Kopernika jako kontynuator Uniwersytetu Stefana Batorego*; Jerzy Surwiło z „Kuriera Wileńskiego”, *Męczeńska śmierć Stefana Ehrenkreutza* (referat odczytał red. L. Janowicz); prof. dr Algis Kasperavičius z Uniwersytetu Wileńskiego, *Archiwum Mariana Zdziechowskiego*; prof. dr Juliusz Bardach, em. prof. Uniwersytetu Warszawskiego, *O niedawnej wizycie w Uniwersytecie Wileńskim*; Edward Ruszczyk, *Dzienniki Ferdynanda Ruszczyca*.

Materiały z sesji mają być wydrukowane w księdze pamiątkowej, która obejmie również nie publikowane dotychczas referaty z sesji jubileuszowej w Archikatedrze Warszawskiej w roku 1979. Znajdą się w niej także uszeregowane alfabetycznie zwięzłe biogramy absolwentów i studentów Uniwersytetu Stefana Batorego. Księga pamiątkowa ma się ukazać w 1995 r. nakładem wydawnictwa OO Jezuitów w Krakowie.

Jerzy Różewicz
(Warszawa)

OGÓLNOPOLSKI ZJAZD POLSKIEGO TOWARZYSTWA GEOGRAFICZNEGO SEKCJA HISTORII GEOGRAFII

W dniach 1–4 września 1994 r. odbył się w Lublinie Ogólnopolski Zjazd Polskiego Towarzystwa Geograficznego, zorganizowany przez Polskie Towarzystwo Geograficzne, Oddział Lubelski oraz Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Obrady odbywały się w 10 sekcjach, w tym w Sekcji Historii Geografii PTG, której posiedzenie odbyło się 2 września pod hasłem: *Współczesne kierunki badań w zakresie historii geografii i historii kartografii*. Obrady prowadził przewodniczący Sekcji prof. Józef Babicz z Instytutu Historii Nauki PAN w Warszawie. Pierwsza referentka – mgr Lucyna Popławska z Biblioteki Uniwersyteckiej w Toruniu – ukazała dorobek Joachima Lelewela jako badacza dziejów kartografii. Uczony